

**การแบ่งปันทรัพยากรห้องสมุดมหาวิทยาลัยสู่ห้องสมุดโรงเรียน:
ห้องสมุดองค์กรักษ์และห้องสมุดโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก**

สุจิตรา รัตนสิน¹

บทคัดย่อ

ห้องสมุดองค์กรักษ์จัดโครงการแบ่งปันทรัพยากรห้องสมุดมหาวิทยาลัยสู่ห้องสมุดโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่จังหวัดนครนายก เพื่อเป็นการแบ่งปันทรัพยากรห้องสมุดให้แก่ครูและนักเรียน โครงการนี้เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 รูปแบบกิจกรรมที่จัดมุ่งเน้นการนำหนังสือไปให้บริการยืมแก่ครูและนักเรียนในโรงเรียนที่ร่วมโครงการ โดยมีระยะเวลาการยืม 30 วัน โครงการได้พัฒนารูปแบบกิจกรรมใหม่ๆ อย่างต่อเนื่องทุกปี ดังเช่นกิจกรรม หนังสือมีชีวิต หนังสือพิมพ์กำแพง และอ่านเพื่อแม่ เป็นต้น ทำให้มีกิจกรรมที่หลากหลาย น่าสนใจ และสนใจเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น ทั้งนี้ รูปแบบกิจกรรม ที่จัด มีความเหมาะสมและตรงกับความต้องการของผู้เข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด เนื่องจากได้มาจากผลการประชุมและวิเคราะห์ร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู นักเรียน และห้องสมุดองค์กรักษ์

คำสำคัญ: การแบ่งปันทรัพยากรห้องสมุด ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดองค์กรักษ์

¹ ห้องสมุดองค์กรักษ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ E-mail: sujitra@g.swu.ac.th

**The University Library Resource Sharing to the School Library:
Ongkharak Library and Secondary School Library, Nakhon Nayok Province**

Sujittra Rattanasin¹

Abstract

Ongkharak Library organizes the library resource sharing project for the secondary school library in the area of Nakhon Nayok Province. This project has started in 2013 by sharing the library resources to teachers and students. It focuses on book lending to teachers and students for a 30-day borrowing period. The principals, teachers, students and Ongkharak library staffs have the coordinate meetings in developing new activities, such as; Human Book, Wall Newspapers, and Read for Mom. These activities have been appropriate and met the needs of the most participants.

Keywords: Library Resource Sharing, School Library, Ongkharak Library

¹ Ongkharak Library, Srinakharinwirot University, E-mail: sujittra@g.swu.ac.th

บทนำ

ปัจจุบันสังคมไทยจัดเป็นสังคมแบบพลวัต คือเป็นสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ส่งผลให้วิถีชีวิตของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน ความอบอุ่น ความมีน้ำใจ และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ เริ่มลดน้อยลง ในขณะที่การรับวัฒนธรรมและค่านิยมตะวันตก รวมถึงความเจริญทางด้านเทคโนโลยีกลับเพิ่มสูงขึ้น จึงทำให้เกิดปัญหามากมายในสังคม เพราะผู้คนต่างคิดว่าค่านิยมเหล่านี้จะนำไปสู่ความทันสมัย ความเจริญรุ่งเรือง และความร่ำรวย ทั้งที่ความเป็นจริงแล้ว สิ่งเหล่านี้กลับทำให้คนในสังคมเห็นแก่ตัวมากขึ้น จนลืมไปว่า แท้จริงแล้วสังคมไทยเป็นสังคมเกื้อกูล คนในสังคมมีการแบ่งปัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ดังนั้น สังคมไทยในปัจจุบันจึงต้องการคนที่มีน้ำใจและยินดีช่วยเหลือสังคม เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และส่งเสริมสังคมให้น่าอยู่ เพื่อให้ลูกหลาน ในอนาคตได้เห็นแบบอย่างที่ดี การแบ่งปันจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างสรรค์สิ่งดี ๆ ให้กับสังคม การแบ่งปันคือศรัทธาของความคิด ที่ทุกคนสามารถทำได้ ทุกที่ ทุกเวลา การแบ่งปันไม่ใช่เฉพาะเพียงเงินหรือสิ่งของเท่านั้น แต่เรายังสามารถแบ่งปันความรู้และความสุขได้อีกด้วย เพียงเรามองไปที่คนรอบข้างหรือสังคมรอบตัวว่าเขาต้องการสิ่งใด แล้วเราสามารถตอบสนองอะไรได้บ้าง และการแบ่งปันที่ดีย่อมไม่ควรคาดหวังให้ได้รับสิ่งตอบแทน การแบ่งปันไม่จำเป็นต้องแบ่งปันข้าวของเงินทอง แต่อาจเริ่มต้นจากน้ำใจ เล็ก ๆ น้อย ๆ ก็ได้ หากการแบ่งปันนั้นคือการแบ่งปันความรู้ให้กับผู้อื่น ก็ยังเป็นสิ่งที่ดีและมีคุณค่า ที่ทุกคนสามารถทำได้ เพราะความรู้นั้นย่อมมีอรรถประโยชน์ไม่สิ้นสุด ยิ่งให้กับเด็ก ๆ แล้ว ยิ่งเป็นการแบ่งปันที่ยิ่งใหญ่ ที่ช่วยให้เด็กได้ต่อยอดทางปัญญาเพื่อความงอกงามเจริญรุ่งเรือง และยังเป็นการพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรือง ดังคำกล่าวที่ว่า การแบ่งปันความรู้คือ พลังอันยิ่งใหญ่ (Maykin Likitboonyalit, 2017)

ปี 2556 ห้องสมุดองค์กรฯ เริ่มจัดกิจกรรมการแบ่งปันทรัพยากรห้องสมุดมหาวิทยาลัยสู่ห้องสมุดโรงเรียน ซึ่งเป็นกิจกรรมภายใต้โครงการนาร่องการแบ่งปันทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดองค์กรฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนครนายก เนื่องจากห้องสมุดองค์กรฯ ได้รับการอุดหนุนงบประมาณการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศที่ช่วยสนับสนุนการเรียนการสอน การวิจัย และส่งเสริมความรู้ด้านต่าง ๆ ให้กับนิสิต อาจารย์ และประชาคมของมหาวิทยาลัยเป็นประจำทุกปี ห้องสมุดจึงมีพันธกิจที่สำคัญในการจัดซื้อหนังสือดี มีประโยชน์ มีเนื้อหาที่น่าสนใจ เพื่อนำมาให้บริการ รวมถึงการรับบริจาคหนังสือจากบุคคลหรือหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้ห้องสมุดมีทรัพยากรหลากหลายสาขาวิชา ที่สามารถให้บริการได้ทั้งประชาคมภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย และจากการศึกษางานวิจัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสภาพและปัญหาของห้องสมุดโรงเรียน มักจะพบปัญหาหลักเรื่องเงินอุดหนุนในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศที่ดีและเหมาะสมกับเยาวชนมีไม่เพียงพอ รวมทั้งปัญหาเกี่ยวกับลักษณะนิสัยด้านการอ่านหนังสือของเด็ก เช่น เด็กไม่เห็นความสำคัญของการอ่าน การขาดความพร้อมในการอ่าน สภาพเศรษฐกิจไม่เอื้ออำนวย และปัญหาความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ที่ทำให้รูปแบบของสื่ออิเล็กทรอนิกส์มีจำนวนมากกว่สื่อสิ่งพิมพ์ ถ้าไม่ได้รับการส่งเสริมหรือควบคุมอย่างเหมาะสมอาจจะทำลายนิสัยรักการอ่านของเด็กให้ลดน้อยลงได้ นิสัยรักการอ่าน ไม่สามารถเกิดขึ้นเองได้โดยธรรมชาติ จำเป็นต้องสร้างขึ้นมา การปลูกฝังนิสัยรักการอ่านต้องเริ่มต้นตั้งแต่อายุน้อย โดยเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ และ

ความพร้อมในการอ่านให้แก่เด็กด้วยการให้ความรัก ความอบอุ่นอย่างเพียงพอ (Srirat Jerngklinchan, 1993) ดังนั้น ห้องสมุดองค์กรจึงเห็นว่า การส่งเสริมการอ่านด้วยการนำทรัพยากรของห้องสมุดมหาวิทยาลัยไปสู่ห้องสมุดโรงเรียน จะช่วยพัฒนาให้เด็กมีนิสัยรักอ่านเพิ่มขึ้น เพราะมีโอกาสได้เห็นหนังสือที่น่าสนใจหลากหลาย และเป็นการใช้ประโยชน์ร่วมกันของทรัพยากรสารสนเทศระหว่างห้องสมุดมหาวิทยาลัยกับห้องสมุดโรงเรียน ทำให้ทรัพยากรสารสนเทศ ที่จัดหามาเกิดประโยชน์คุ้มค่า จึงได้ริเริ่มโครงการนำร่องแบ่งปันทรัพยากรห้องสมุดมหาวิทยาลัย สู่อห้องสมุดโรงเรียนจังหวัดนครนายก โดยในช่วงปีแรก (ปี 2556) เป็นโครงการนำร่องแบ่งปันทรัพยากรให้กับโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 7 จังหวัดนครนายก จำนวน 9 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนเขาเพิ่มนาริผลวิทยา 2) โรงเรียนนครนายกวิทยาคม 3) โรงเรียนนวมราชานุสรณ์ 4) โรงเรียนปิยชาติพัฒนา 5) โรงเรียนภัทรวิทยาคาร 6) โรงเรียนองค์กร 7) โรงเรียนอุบลรัตนราชกัญญาราชวิทยาลัย 8) โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” และ 9) โรงเรียนปากพลีวิทยาการ

โดยเริ่มด้วยจัดประชุมร่วมกันระหว่างผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้ดูแลห้องสมุด ทั้ง 9 แห่ง กับบุคลากรของห้องสมุดองค์กร เพื่อหาแนวทางและความพร้อมในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากผู้บริหารโรงเรียนและผู้ประสานงานของโรงเรียน ห้องสมุดองค์กร จึงเริ่มต้นโครงการด้วยการนำหนังสือหลากหลายวิชา ที่มีเนื้อหาทางด้านความรู้ทั่วไป เพื่อนำไปให้บริการ ยังห้องสมุดโรงเรียนตามข้อตกลง ดังนี้ โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ครั้งละ 100 เล่ม โรงเรียนขนาดใหญ่ ครั้งละ 80 เล่ม โรงเรียนขนาดกลาง ครั้งละ 60 เล่ม และโรงเรียนขนาดเล็ก ครั้งละ 40 เล่ม ทั้งยังให้บุคลากรห้องสมุดและอาจารย์จากภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ เป็นวิทยากรแนะนำวิธีการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดองค์กร ผ่านระบบสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด (OPAC) เพื่อให้ครูและนักเรียนสามารถสืบค้นและคัดเลือกทรัพยากรสารสนเทศได้ตรงกับความต้องการ รวมทั้งสอนการคัดเลือกสารสนเทศจากอินเทอร์เน็ต เพื่อให้ครูและนักเรียนสามารถคัดเลือกสารสนเทศที่น่าเชื่อถือมาใช้ประกอบการเรียนการสอนได้

เมื่อสิ้นสุดโครงการจึงประเมินผลและสรุปผลการดำเนินงาน พบว่า มีการนำทรัพยากรสารสนเทศให้บริการแก่โรงเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด 1,636 เล่ม มีการยืม 820 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 50.12 ซึ่งถือว่ายังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของการใช้ทรัพยากรสารสนเทศที่ห้องสมุดได้ตั้งเป้าหมายไว้ ส่วนการประเมินผลด้วยแบบสอบถามทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ (1) ภาพรวมของโครงการ (2) การดำเนินการ การประสานงาน และการอำนวยความสะดวก และ (3) ทรัพยากรสารสนเทศที่ให้บริการและประโยชน์ของโครงการ พบว่า ผลสรุปความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ โรงเรียนที่มีความถี่การใช้หนังสือมากที่สุด คือ โรงเรียนปิยชาติพัฒนา สำหรับข้อเสนอแนะได้แก่ ห้องสมุดควรส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ให้มากขึ้น เช่น การรณรงค์เรื่องการอ่านหนังสือของนักเรียน การจัดโครงการอบรมยุวบรรณารักษ์ และแนะนำการสืบค้นข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศ

ต่อมาในปีงบประมาณ 2557 ห้องสมุดองค์กรได้ปรับเปลี่ยนกิจกรรม โดยให้บุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมคัดเลือกหนังสือตามความต้องการ และมีการสำรวจหมวดหมู่หรือสาขาวิชาของทรัพยากรสารสนเทศที่แต่ละโรงเรียนต้องการ เพื่อให้ห้องสมุดองค์กรสามารถคัดสรรหนังสือได้ตรงกับความต้องการก่อนนำหนังสือออกให้บริการ โดยกำหนดจำนวนหนังสือที่นำไปจัดกิจกรรมตามขนาดของโรงเรียน

เช่นเดียวกับปี 2556 ทั้งนี้ ในปี 2557 โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการลดลงเหลือ 7 โรงเรียน ซึ่งโรงเรียนภัทรวิทยาคาร และโรงเรียนปากพลีวิทยาคาร ขอยุติการเข้าร่วมโครงการเนื่องจากขาดบุคลากรผู้รับผิดชอบโครงการโดยตรง

เมื่อสิ้นสุดโครงการในปี 2557 จึงประเมินผลและสรุปผลการดำเนินงาน พบว่า มีการนำทรัพยากรสารสนเทศให้บริการแก่โรงเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม จำนวนทั้งสิ้น 2,143 เล่ม และมีการยืมเป็นจำนวน 3,448 ครั้ง เนื่องจาก หนังสือบางเล่มมีผู้สนใจมาก ทำให้มีการยืมซ้ำมากกว่า 1 ครั้ง ทั้งนี้ โรงเรียนที่มีความถี่การใช้หนังสือมากที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” โรงเรียนเขาเพิ่มนาธิพลวิทยา และโรงเรียนปิยชาติพัฒนา การดำเนินกิจกรรมในปี 2557 นี้สามารถแก้ปัญหาที่พบจากโครงการนำร่องเมื่อปี 2556 คือ

1. มีสถิติการใช้งานหนังสือเพิ่มขึ้น เนื่องจากในปี 2556 ห้องสมุดองค์กรฯได้นำหนังสือไปให้ห้องสมุดของโรงเรียนดำเนินกิจกรรมเอง ครูบรรณารักษ์ของแต่ละโรงเรียนเป็นผู้ดูแลการยืม-คืนของนักเรียน ทำให้ประสบปัญหาหนังสือหาย ครูบรรณารักษ์ผู้ดูแลไม่สามารถดำเนินกิจกรรมได้ครบถ้วน แต่ในปี 2557 นี้ ห้องสมุดองค์กรฯได้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่โรงเรียนจัดขึ้น โดยนำบุคลากรของห้องสมุดเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรม และจัดหาหนังสือไปให้บริการตามหมวดหมู่หรือรายชื่อหนังสือที่ครูและนักเรียนต้องการ โดยจัดเป็นชุดแสดงหนังสือทั้งหมดที่นำไปให้บริการ เพื่อให้ครูและนักเรียนสามารถเลือกอ่านและยืมได้ทันที ทำให้มีสถิติการยืมหนังสือมากขึ้นจากปีแรกเริ่มโครงการ

2. ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมากขึ้น จากสถิติผู้เข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้นเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ มีการประชุมร่วมกันระหว่างผู้บริหารโรงเรียน ครูและบรรณารักษ์ กับกรรมการโครงการ ซึ่งเป็นบุคลากรของห้องสมุดองค์กรฯ ได้รับข้อเสนอแนะจากที่ประชุมว่า ต้องการให้ดำเนินโครงการต่อเนื่องในปีถัดไป พร้อมทั้งมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาและอุปสรรค รวมถึงปรับปรุงกระบวนการ วิธีการทำงานให้เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับทั้ง 2 ฝ่าย จึงปรากฏผลเป็นรูปแบบที่เหมาะสมของโครงการแบ่งปันทรัพยากรสารสนเทศสำหรับกิจกรรมที่จะจัดขึ้นในปีที่ 3

ในปีงบประมาณ 2558 ห้องสมุดองค์กรฯได้เพิ่มกิจกรรมแนะนำการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศผ่านระบบสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศ SWU discovery ซึ่งเป็นเครื่องมือสืบค้นที่สามารถสืบค้นได้ทั้งทรัพยากรสารสนเทศฉบับพิมพ์ที่มีให้บริการในห้องสมุดและทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งระบบการสืบค้นนี้เป็นระบบที่มีประสิทธิภาพและใช้งานได้สะดวก รวดเร็ว สามารถจัดเก็บรายการสืบค้นของบรรณานุกรมหนังสือที่ต้องการไว้ใน e-Shelf ของระบบ และส่งรายการที่ต้องการมาทางอีเมลของห้องสมุดองค์กรฯ เพื่อขอยืมหนังสือที่ตนต้องการ รูปแบบการใช้บริการจึงปรับเปลี่ยนเป็นแบบการให้บริการหนังสือตามคำขอใช้รายบุคคล ซึ่งทั้งครูและนักเรียนสามารถคัดเลือกหนังสือที่ตรงกับความต้องการจากฐานข้อมูลของห้องสมุดได้ แทนที่จะเป็นการเลือกส่งไปให้โดยบุคลากรของห้องสมุดองค์กรฯ ส่วนกิจกรรมส่งเสริมการอ่านจะเน้นไปที่เนื้อหาเกี่ยวกับการนำมาใช้งานได้จริงในชีวิตประจำวัน เช่น การอบรมการเสริมปกและซ่อมหนังสือ และการประดิษฐ์สิ่งของจากวัสดุเหลือใช้ เป็นต้น

นอกจากนี้ เพื่อให้กิจกรรมส่งเสริมการอ่านน่าสนใจมากขึ้น และเป็นทางเลือกในการขยายโอกาสการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศที่หลากหลาย โดยไม่จำกัดอยู่เฉพาะการอ่านหนังสือที่เป็นเล่ม ห้องสมุดองค์กรฯได้

นำกิจกรรมสาธิตรูปแบบใหม่ คือ *กิจกรรมห้องสมุดมนุษย์ (Human Library)* ซึ่งเป็นการให้บริการหนังสือมีชีวิตหรือหนังสือมนุษย์ (Human books) ได้แก่ การให้บุคคลผู้มีความรอบรู้ในเรื่องต่าง ๆ ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ แนวคิด และประสบการณ์ของตนเอง เพื่อบริการแก่ผู้อ่านที่สนใจ ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดไว้ โดยมีกระบวนการในการดำเนินงาน การพัฒนาคัดสรรหนังสือมีชีวิต และการให้บริการ เหมือนห้องสมุดในรูปแบบปกติ โดยกิจกรรมห้องสมุดมนุษย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กเข้ามาอ่านหนังสือผ่านตัวบุคคล ที่มีความสามารถพิเศษ ประสบการณ์ และการทำงานต่าง ๆ ถ่ายทอดด้วยการเล่าเรื่องแทนตัวหนังสือ โดยห้องสมุดได้คัดสรรมาแล้วว่า บุคคลนั้นเหมาะสมกับการเป็นหนังสือมนุษย์ที่ดี ที่นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ และทำให้เกิดความเข้าใจในชีวิตและสังคมมากขึ้น โดยให้นักเรียนยืมหนังสือมนุษย์ที่มีให้บริการ แล้วนั่งคุยและศึกษาเรื่องราวชีวิตจริงของคน ๆ นั้น สำหรับการทำกิจกรรมห้องสมุดมนุษย์ (Human Library) นั้นมีองค์ประกอบหลักในการดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้จัด (Organizer) หมายถึง บุคคลผู้ทำหน้าที่เขียนโครงการหรือพัฒนาห้องสมุดมนุษย์และดำเนินงานตามโครงการดังกล่าว และต้องประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องในข้อต่อไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้ที่รับบทบาทนี้มักจะเป็นบรรณารักษ์ โดยมีหน้าที่เตรียมหนังสือมีชีวิต แพ้ลงทะเบียนหนังสือมีชีวิต ข้อมูล การยืม-คืน และสรุปผลพร้อมแนวทางการปรับปรุง

2. ผู้ทำหน้าที่เป็นหนังสือมนุษย์ (Human books) หมายถึง บุคคลผู้ทำหน้าที่เป็นหนังสือมีชีวิตเพื่อถ่ายทอดหรือบอกเล่าเรื่องราวหรือความรู้ที่ตนชำนาญและเชี่ยวชาญ ซึ่งควรมีเนื้อหาหลากหลายสาขาวิชาเพื่อความน่าสนใจ

3. ผู้อ่าน (Readers) หมายถึง กลุ่มเป้าหมายหรือบุคคลผู้ยืมหนังสือมนุษย์มาอ่านด้วยความสนใจและตั้งใจจริง ซึ่งส่วนหนึ่งควรมีการเชิญชวนหรือจัดตั้งไว้แล้ว เพื่อให้กิจกรรมห้องสมุดมนุษย์แต่ละครั้งมีความเคลื่อนไหว มีสีสัน และไม่ลืมหูลืมตา เนื่องจากยังถือเป็นของใหม่สำหรับสังคมไทย

4. เวลาและสถานที่จัด (Location) หมายถึง สถานที่ที่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรม อาจเป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งในห้องสมุด หรือในอาคารอื่นที่เหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการจัดปกติจะนิยมจัดช่วงละ 2-4 ชั่วโมง (คงศักดิ์ สังฆมานนท์, 2554)

เมื่อสิ้นสุดโครงการในปี 2558 มีการประเมินผลและสรุปผลการดำเนินงาน พบว่า ความพึงพอใจของครูและนักเรียนจากโรงเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 5 โรงเรียน มีความพึงพอใจระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 84.84 โดยในปีนี้โรงเรียนอุบลรัตน์ราชกัญญาฯ ของดการเข้าร่วมกิจกรรมเนื่องจากประสบเหตุการณ์วาทภัย ทำให้ขาดความพร้อมในการจัดกิจกรรม ส่วนปัญหาและความต้องการของโรงเรียน ที่นำเสนอเพื่อปรับปรุงการดำเนินโครงการในปีถัดไป สามารถจำแนกเป็นรายชื่อได้ ดังนี้

1. การเพิ่มรูปแบบการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศผ่าน SWU discovery โดยวิธีการ add to e-Shelf และการส่งอีเมลเพื่อขอยืมหนังสือให้กับครู นักเรียนในโรงเรียน

2. สถิติการยืมหนังสือยังไม่สูงมาก อาจมีแนวทางการเพิ่มความสนใจในการใช้หนังสือ โดยให้ครูและนักเรียนเป็นผู้กำหนดหัวข้อของหนังสือที่ต้องการ และสร้างแรงจูงใจให้เด็กอ่านหนังสือด้วยการให้คะแนนพิเศษ หรือมอบใบประกาศนียบัตรหรือรางวัล ให้แก่นักเรียนที่ยืมหนังสือไปอ่านและเขียนเล่าเรื่องที่อ่าน

3. กิจกรรมห้องสมุดมนุษย์ (Human Library) ควรจำกัดจำนวนผู้เข้าฟังไม่ให้มีจำนวนมากเกินไป เพื่อให้ผู้ฟังสามารถมีส่วนร่วมได้อย่างทั่วถึง และจัดห้องเข้าฟังโดยแบ่งเป็นกลุ่ม ส่วนกิจกรรมหนังสือมีชีวิต

ทางด้านการประดิษฐ์ เช่น การประดิษฐ์ของใช้จากกระดาษเหลือใช้ การพับรีบบิ้น ยังขอให้เป็นกิจกรรมที่ทำต่อเนื่อง เพราะนักเรียนมีความสนใจมาก ทั้งยังสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ด้วย

4. เพิ่มหนังสือมีชีวิต โดยเป็นปราชญ์ชาวบ้าน หรือครูจากโรงเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม อย่างน้อยโรงเรียนละ 1 คน โดยบรรณารักษ์หรือผู้ประสานงานของโรงเรียนเป็นผู้คัดเลือก

5. ปัญหาที่ยังพบในการยืมหนังสือของนักเรียน คือ การส่งคืนล่าช้า ไม่คืนหนังสือ หรือไม่สามารถตามหาผู้ยืมหนังสือได้ ยังไม่มีแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ชัดเจน นอกจากให้โรงเรียนและครูบรรณารักษ์เป็นผู้รับผิดชอบไปก่อน

6. ครูและผู้บริหารโรงเรียนในบางโรงเรียน ยังให้ความสำคัญต่อกิจกรรมส่งเสริมการอ่านไม่เพียงพอ

ในปีงบประมาณ 2559 ห้องสมุดองค์กรฯสำรวจความต้องการของโรงเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมการแบ่งปันทรัพยากรห้องสมุดมหาวิทยาลัยสู่ห้องสมุดโรงเรียนมาตลอดระยะเวลา 3 ปีที่ผ่านมา ซึ่งผู้บริหารโรงเรียน และครูบรรณารักษ์ผู้รับผิดชอบโครงการ ได้แสดงเจตนารมณ์ในที่ประชุมรายงานผลการดำเนินโครงการ ว่าต้องการให้ห้องสมุดองค์กรฯดำเนินโครงการต่อไป ด้วยเหตุผลสำคัญคือ โครงการแบ่งปันทรัพยากรจากห้องสมุดมหาวิทยาลัยสู่ห้องสมุดโรงเรียน เป็นการตอบสนองต่อปัญหาการขาดแคลนงบประมาณจัดหาหนังสือให้เพียงพอและทั่วถึง อีกทั้งบุคลากรในโรงเรียนล้วนเห็นความสำคัญต่อโครงการและต้องการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกับห้องสมุดองค์กรฯ รวมถึงมีความเห็นว่า กิจกรรมในโครงการนี้มีประโยชน์ต่อนักเรียนและช่วยกระตุ้นนิสัยรักการอ่าน ซึ่งเห็นได้จากการที่นักเรียนอ่านหนังสือเพิ่มขึ้น และมีครูผู้สอนเป็นผู้แนะนำและส่งเสริมการอ่านให้แก่นักเรียน ด้วยการเลือกสรรทรัพยากรห้องสมุดที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน และเพิ่มพูนทักษะในการใช้ชีวิตที่จำเป็นต่อการเตรียมการจัดการความรู้ในศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมห้องสมุดมนุษย์ ที่มีการเลือกสรรผู้ทำหน้าที่เป็นหนังสือมนุษย์จากปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งทางโรงเรียนเป็นผู้คัดเลือกมาให้บริการแก่นักเรียน ทำให้กิจกรรมครั้งนี้มีความโดดเด่นมากขึ้น และมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกินจากเป้าหมายที่กำหนดไว้

เมื่อสิ้นสุดโครงการในปี 2559 มีการประเมินผลและสรุปผลการดำเนินงาน พบว่า โครงการแบ่งปันทรัพยากรห้องสมุดมหาวิทยาลัยสู่ห้องสมุดโรงเรียนจังหวัดนครนายก จำนวน 7 โรงเรียน มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด 5,760 คน สามารถสรุปผลแยกตามกิจกรรม ได้ดังนี้

1. กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เป็นการนำหนังสือของห้องสมุดองค์กรฯ ที่ผ่านการคัดเลือกร่วมกันระหว่างบุคลากรห้องสมุด และผู้ประสานงานของโรงเรียน ให้บริการแก่นักเรียนในโรงเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม ในกิจกรรมนี้มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม 1,093 คน แบ่งเป็นนักเรียน 1,023 คน ครูและบุคลากร 64 คน ปราชญ์ชาวบ้าน 6 คน เมื่อแยกตามโรงเรียนที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมส่งเสริมการอ่านโดยรวมมากที่สุดคือ โรงเรียนเขาเพิ่มนารีผล รองลงมาคือ โรงเรียนองครักษ์ และโรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” ตามลำดับ ส่วนโรงเรียนที่พึงพอใจต่อกิจกรรมน้อยที่สุดคือ โรงเรียนอุบลรัตน์ราชกัญญา

2. กิจกรรมสาธิตห้องสมุดมนุษย์ (Human Library) ซึ่งเป็นการอ่านจากแนวคิดของคนแทนหนังสือเสมือนหนังสือที่มีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบได้ มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 4,667 คน ซึ่งสามารถประเมินผลแยกตามชื่อเรื่องของหนังสือมนุษย์ ดังต่อไปนี้

2.1 “เพาะกล่อม เพาะกาย เพาะสุขภาพและความแข็งแรง” วิทยากร (Human book) คือว่าที่ร้อยตรี อ.ดร. ประสิทธิ์ ปิปทุม อาจารย์ภาควิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา คณะพลศึกษา จัดให้บริการ โรงเรียน 3 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนองครักษ์ โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” และโรงเรียนนวมราชานุสรณ์ มีผู้เข้าร่วม

กิจกรรม จำนวน 562 คน โดยผู้เข้าร่วมจากโรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” เห็นว่าได้รับประโยชน์จากกิจกรรมนี้มากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนองครักษ์ และโรงเรียนนวมราชานุสรณ์

2.2 “ขยะเป็นเงิน : ประดิษฐ์กรรมจากขยะ” วิทยากร (Human book) คือ นางสาวยุพิน ฤทธิช่วยรอด ผู้ปฏิบัติงานห้องสมุด ห้องสมุดองครักษ์ จัดให้บริการแก่โรงเรียน 6 แห่ง มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 691 คน โดยผู้เข้าร่วมจากโรงเรียนอุบลรัตน์ฯ เห็นว่าได้รับประโยชน์จากกิจกรรมนี้มากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนเขาเพิ่มนารีผล

2.3 “ริบปิ่นสวย กระดาษสี เป็นของขวัญสุดประทับใจ” วิทยากร (Human book) คือ นางสาวอนงค์ คัดชอบ ผู้ปฏิบัติงานบริหาร ห้องสมุดองครักษ์ จัดให้บริการแก่โรงเรียน 6 แห่ง มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 656 คน โดยผู้เข้าร่วมจากโรงเรียนเขาเพิ่มนารีผล เห็นว่าได้รับประโยชน์จากกิจกรรมนี้มากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร”

2.4 “เส้นทางสู่ดวงดาว เราจะเรียนคณะอะไรดี” วิทยากร (Human book) คือ นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 5 คน ได้แก่ นายณัฏฐพล วงศ์หิรัญสมบัติ คณะสหเวชศาสตร์, นายภูเกณท์ สุขอากาศ คณะพลศึกษา, นายดริณภพ ยิ้มแย้ม, นายณัฐพล นามจิรโชติ ภาควิชาวิศวกรรมชีวการแพทย์ และนายธีรเจต คุณมี ภาควิชาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ จัดให้บริการครบทั้ง 6 โรงเรียน มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 836 คน โดยผู้เข้าร่วมจากโรงเรียนเขาเพิ่มนารีผล เห็นว่าได้รับประโยชน์จากกิจกรรมนี้มากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร”

2.5 “พลัษรรมชาติจากสมุทธุ์” วิทยากร (Human book) คือ นางสาววรรณิศา แซ่เตียว ผู้ปฏิบัติงานบริหาร ห้องสมุดองครักษ์ จัดให้บริการแก่โรงเรียน จำนวน 2 แห่ง คือ โรงเรียนองครักษ์ และโรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม 498 คน โดยผู้เข้าร่วมจากโรงเรียนองครักษ์ เห็นว่าได้รับประโยชน์จากกิจกรรมนี้มากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร”

2.6 “ความลับของกรู๊ปเลือด” วิทยากร (Human book) คือ นางสาวศุภลักษณ์ ผลแก้ว บรรณารักษ์ ห้องสมุดองครักษ์ จัดให้บริการแก่โรงเรียน จำนวน 2 แห่ง คือ โรงเรียนองครักษ์ และโรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม 458 คน โดยผู้เข้าร่วมจากโรงเรียนองครักษ์ เห็นว่าได้รับประโยชน์จากกิจกรรมนี้มากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร”

2.7 “รอบรู้ รอบครัว รอบตัวสมุณไพร” วิทยากร (Human book) คือ นายเจียม จันทร์แบน ผู้ปฏิบัติงานบริหาร ห้องสมุดองครักษ์ จัดให้บริการแก่โรงเรียน จำนวน 1 แห่ง คือ โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม 380 คน ผู้เข้าร่วมเห็นว่าเป็นประโยชน์จากกิจกรรมนี้อยู่ในระดับมาก

2.8 “เมื่อยเนื้อ เมื่อยตัว บำบัดได้อย่างไร หลังใช้ Smart Device” วิทยากร (Human book) คือ อาจารย์ดร. ภทริยา อินทร์โพล์ คณะกายภาพบำบัด จัดให้บริการแก่โรงเรียน จำนวน 2 แห่ง คือ โรงเรียนปิยชาติพัฒนา และโรงเรียนเขาเพิ่มนารีผล มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม 107 คน โดยผู้เข้าร่วมจากโรงเรียนเขาเพิ่มนารีผล เห็นว่าได้รับประโยชน์จากกิจกรรมนี้มากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนปิยชาติพัฒนา

2.9 “ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับปราชญ์ชาวบ้าน” ได้รับความร่วมมือจากวิทยากร (Human book) ในท้องถิ่นของแต่ละโรงเรียน จำนวน 6 เรื่อง ดังนี้

2.9.1 “งานฝีมือในการทำเครื่องประดับจากเชือกเทียน” วิทยากร (Human book) คือ นางสาวกานดา โชคณอมจิตต์

2.9.2 “การขับร้อง ขับกล่อม เพลงพื้นบ้าน” วิทยากร (Human book) คือ นายสมศักดิ์ ชำนาญกิจ

2.9.3 “งานฝีมือในการประดิษฐ์ดอกไม้ด้วยเทียนหอม” วิทยากร (Human book) คือ นายชัชชัย จำเริญศักดิ์ศรี

2.9.4 “การเล่านิทานชวนข้าขึ้น” วิทยากร (Human book) คือ นางวิไล วงษ์บุญธรรม

2.9.5 “งานฝีมือในการทำถักหมวกจากพลาสติกเทียม” วิทยากร (Human book) คือ พระครูโสภณชัยวงศ์

2.9.6 “การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์อาชีพครู” วิทยากร (Human book) คือ นางสาวศุทธิณี คงสมจิตร

จากผลการประเมินกิจกรรมหนังสือมนุษย์ (Human book) เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับปราชญ์ชาวบ้านที่จัดให้บริการทั้ง 6 โรงเรียน มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งสิ้น 479 คน โดยผู้เข้าร่วมจากโรงเรียนเขานิพนธ์ เห็นว่าได้รับประโยชน์จากกิจกรรมนี้มากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนนครักษ์

เมื่อพิจารณาผลการดำเนินโครงการ จึงสามารถสรุปผลกระทบของชุมชนภายหลังจากการดำเนินการโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชน จำแนกออกเป็นด้านต่าง ๆ ได้ ดังนี้

1. ด้านสังคม โครงการแบ่งปันทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดนครักษ์ มีส่วนในการพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้ ความสามารถ นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จากผลการประเมินพบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการจากทั้ง 6 โรงเรียน มีความพึงพอใจต่อการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอยู่ในระดับมาก และเห็นว่าได้รับประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรสารสนเทศจากกิจกรรมในระดับมากที่สุด ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1 การศึกษา ช่วยให้นักเรียนได้แนวทางการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น สามารถวางแผนการเรียนเพื่อเลือกคณะที่ตนเองสนใจได้ตรงกับความสามารถและผลการเรียน โดยกิจกรรมนี้ได้รับความสนใจจากผู้เข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด จำนวน 836 คน

1.2 การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้าน ในส่วนของกิจกรรมห้องสมุดมนุษย์ นับเป็นการอนุรักษ์และถ่ายทอดเรื่องราว เพื่อช่วยเหลือสังคมไม่ให้ลืมเลือนว่าในท้องถิ่นของตนนั้นยังมีของดีที่ควรอนุรักษ์ไว้

1.3 การเรียนรู้นอกห้องเรียน ช่วยให้นักเรียนมีโลกทัศน์ที่กว้างขึ้น มีความสามารถในการคัดเลือกสารสนเทศที่เป็นประโยชน์และตรงกับความต้องการได้ดียิ่งขึ้น

1.4 การส่งเสริมการอ่าน ช่วยให้เด็กรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ลดการใช้อินเทอร์เน็ตและเล่นเกมส์ เช่น โรงเรียนนครักษ์ ได้ส่งเสริมการอ่านให้นักเรียนด้วยกิจกรรมทำบันทึกการอ่านร้อยเรียงเป็นหนังสือเล่มจากบันทึกการอ่าน จำนวน 1,245 เล่ม

1.5 การคัดเลือกสารสนเทศ ช่วยให้เด็กรู้จักคิดวิเคราะห์ แยกแยะสารสนเทศที่ดีหรือไม่ดีได้ ทำให้เกิดวิจารณญาณในการพิจารณาเลือกสารสนเทศต่อไปในอนาคต

2. ด้านสิ่งแวดล้อม ในส่วนของกิจกรรมห้องสมุดมนุษย์ เรื่อง ขยะเป็นเงิน : ประดิษฐ์กรรมจากขยะและเรื่อง ระเบิดสวย กระดาษสี เป็นของขวัญสุดประทับใจ ช่วยส่งเสริมการทำผลิตภัณฑ์จากขยะของเหลือใช้สามารถลดปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และช่วยลดปัญหาโลกร้อน นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมอาชีพเพิ่มรายได้ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ใน

ชีวิตประจำวัน เช่น การพับเหรียญโปรยทานในงานบุญ การทำผลิตภัณฑ์จากกระดาษเหลือใช้สำหรับใส่อุปกรณ์การเรียน สิ่งของเครื่องใช้เล็ก ๆ และอุปกรณ์ตกแต่งบ้าน เป็นต้น

นอกจากการสรุปผลการดำเนินงาน ในแง่ผลกระทบของชุมชนที่ได้รับจากการดำเนินโครงการแล้ว ห้องสมุดองค์กรก็ได้จัดประชุมร่วมกับผู้บริหารโรงเรียน และบุคลากรผู้รับผิดชอบโครงการ พร้อมทั้งมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อสรุปและรายงานผลการดำเนินโครงการ ดังนี้

1. กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน มีจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมบรรลุตามตัวชี้วัด ซึ่งมีผู้เข้าร่วมทั้งหมด 5,760 คน คิดเป็น ร้อยละ 100 แบ่งตามกิจกรรม คือ กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน มีผู้เข้าร่วมจำนวน 1,093 คนและผู้เข้าร่วมจากโรงเรียนเขาเพิ่มนารีผล มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมส่งเสริมการอ่านโดยรวมมากที่สุด ส่วนกิจกรรมสาธิตห้องสมุดมนุษย์ (Human Library) มีผู้เข้าร่วมจำนวน 4,667 คน และผู้เข้าร่วมจากโรงเรียนเขาเพิ่มนารีผล เห็นว่าได้รับประโยชน์จากกิจกรรมสาธิตห้องสมุดมนุษย์มากที่สุด

2. ผู้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจต่อการจัดโครงการ โดยรวมร้อยละ 91.27 ซึ่งไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้ ร้อยละ 95

3. ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ ร้อยละ 88.7 ซึ่งบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

นอกจากนี้ โครงการแบ่งปันทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดองค์กร ยังมีการบูรณาการร่วมกับการเรียนการสอนกับภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งนิสิตของภาควิชาฯ ได้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านกับห้องสมุด ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้นิสิตมีบทบาทในการรับใช้สังคม โดยใช้สารสนเทศส่งเสริมการอ่านให้แก่แก่นักเรียนตามนโยบายสารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ รวมทั้งบูรณาการกับอาจารย์ และนิสิต จากคณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะพลศึกษา และคณะกายภาพบำบัด เพื่อให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่ภายในตัวบุคคลถ่ายทอดไปสู่แก่นักเรียนและครูในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ

ในส่วนของประเด็นปัญหาที่พบจากการดำเนินโครงการ ได้แก่

1. ปัญหาหนังสือหาย ไม่สามารถทวงคืนจากนักเรียนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักเรียนที่ลาออกจากโรงเรียนกลางคัน และไม่สามารถติดต่อได้ ส่งผลให้โรงเรียนต้องแบกรับภาระหนังสือหาย จึงมีแนวทางแก้ไขร่วมกันเพื่อให้โรงเรียนแบกรับภาระนี้น้อยที่สุด และสามารถซื้อหนังสือมาทดแทนให้กับห้องสมุดองค์กรได้

2. ปัญหาครูมีภาระงานสอนมากขึ้น เช่น ครูจากโรงเรียนเขาเพิ่มนารีผล และโรงเรียนอุบลรัตน์ฯ มีภาระการสอนและภาระงานอื่น ๆ ของโรงเรียนเพิ่มขึ้นมากจากปีก่อนหน้า ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมโครงการในปีต่อไปได้อีก

ในปีงบประมาณ 2560 เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์และลดทอนอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากปีก่อนหน้านี้ ห้องสมุดจึงปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดกิจกรรมในโครงการแบ่งปันทรัพยากรสารสนเทศ โดยคัดเลือกโรงเรียน จำนวน 2 โรงเรียน เพื่อเป็นโรงเรียนต้นแบบสำหรับการจัดกิจกรรมอย่างเต็มรูปแบบ โดยให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการให้มีรูปแบบที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมต่อไป ประกอบด้วยโรงเรียนองค์กร และโรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” โดยกิจกรรมที่จะดำเนินการในปี 2560 นี้ ได้แก่ 1) ห้องสมุดมนุษย์ 2) การส่งเสริมการอ่านด้วยคาราวานหนังสือ 3) หนังสือพิมพ์กำแพง เพื่อฝึกฝนให้นักเรียนทำหนังสือพิมพ์โรงเรียน 4) สมุดทำมือเพื่อส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และรู้จักการประดิษฐ์จากสิ่งของเหลือใช้ 5) แหล่งเรียนรู้สัญจร “ชมวิถีเศรษฐกิจพอเพียง”

รูปแบบการดำเนินกิจกรรม

1. กิจกรรมห้องสมุดมนุษย์ (Human Library) โดยการแจ้งชื่อเรื่องและเนื้อหาของหนังสือมนุษย และให้นักเรียนที่สนใจลงชื่อเข้าฟัง โดยจำกัดจำนวนขนาดกลุ่มผู้ฟังขนาดประมาณ 10-15 คน ต่อหนังสือ มนุษย์ 1 เรื่อง เพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างหนังสือและผู้อ่านอย่างทั่วถึง จึงขอความร่วมมือจากโรงเรียนจัด มุมหรือห้องที่เป็นสัดส่วนเฉพาะสำหรับหนังสือแต่ละเรื่อง ในที่นี้จะประกอบด้วยหนังสือมนุษย 2 ประเภท ได้แก่

1.1 หนังสือมนุษยที่บอกเล่าประสบการณ์ตรงที่เกิดขึ้นจริง โดยมุ่งเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาต่อ ในระดับอุดมศึกษา ผู้ทำหน้าที่เป็นหนังสือมนุษย ได้แก่ นิสิต อาจารย์ จากคณะต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ มาเล่าเรื่องประสบการณ์ให้นักเรียนฟัง เพื่อเป็นแรงบันดาลใจในการศึกษาต่อ

1.2 หนังสือมนุษยที่เป็นปราชญ์ชาวบ้านมาจากการคัดเลือกโดยบรรณารักษ์หรือผู้ประสานงาน ของโรงเรียนและเสนอชื่อให้กับห้องสมุดองค์กรเพื่อเชิญมาให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ

2. กิจกรรมส่งเสริมการการอ่านด้วยคาราวานหนังสือ โดยห้องสมุดองค์กรคัดเลือกหนังสือที่ พิจารณาแล้วว่าน่าสนใจ และมีเนื้อหาหลากหลายสาขาวิชา หรือคัดเลือกตามรายการที่ครูและนักเรียน ต้องการ โรงเรียนละจำนวน 500 เล่ม นำไปให้โรงเรียนเลือกอ่านและยืมตามที่ตนเองสนใจ โดยสามารถยืม หนังสือได้เป็นเวลา 30 วัน ทั้งนี้ครูบรรณารักษ์แต่ละโรงเรียนจะเป็นผู้จัดระบบการให้ยืมและการแจ้งเตือน ส่งคืน พร้อมทั้งให้คะแนนเพื่อเป็นตัวเสริมแรงกระตุ้นให้นักเรียนสนใจ และใช้เวลากับการอ่านหนังสือมากขึ้น

3. กิจกรรมหนังสือพิมพ์กำแพง เป็นการนำเสนอข้อมูล ข่าวสาร ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ชุมชน และ สังคมที่มีผลกระทบต่อนักเรียนและสังคมแวดล้อม เพื่อสร้างความเข้าใจ ความเท่าทัน และการเรียนรู้ เพื่อฝึก ให้นักเรียนรู้จักการทำงานเป็นทีม และการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมนอกห้องเรียน รูปแบบของกิจกรรม คือเชิญ วิทยากรมาให้ความรู้เรื่องการทำหนังสือพิมพ์ และฝึกให้นักเรียนทำหนังสือพิมพ์ของโรงเรียน โดยคัดเลือก ผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 40 คน เพื่อหาข้อมูลข่าวสารมาจัดทำหนังสือพิมพ์โรงเรียน

4. กิจกรรม How to สนุกกับสมุดทำมือ ส่งเสริมให้เด็กนักเรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และรู้จัก การประดิษฐ์สิ่งของเหลือใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด รูปแบบของกิจกรรม คือ นักเรียนที่สนใจสมัครเข้าร่วม กิจกรรม และมีบุคลากรห้องสมุดองค์กร เป็นวิทยากรให้ความรู้การทำสมุดบันทึก เพื่อให้นักเรียนให้เรียนรู้ และเน้นการใช้ประโยชน์ได้จริง

5. กิจกรรม ตามรอยพ่ออย่างพอเพียงที่ป่าชะ เป็นกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาแหล่งเรียนรู้ ในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดจิตสำนึกรักบ้านเกิดของตนเอง ผ่านปราชญ์ชาวบ้านและสถานที่จริง รูปแบบกิจกรรม คือ นักเรียนที่สนใจสมัครเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 50 คน เพื่อไปศึกษาแหล่งเรียนรู้สัญจรในเขตป่าชะ ได้แก่ เรียนรู้การใช้ชีวิตแบบพอเพียงของชุมชนบ้านทุ่งกระโปรง ตำนานโรงช้างหลวง และชมศิลปวัฒนธรรมของวัด ศรีกะอาจ ซึ่งอยู่ในเขต อ.บ้านนา จังหวัดนครนายก

กล่าวโดยสรุป ห้องสมุดองค์กรได้ดำเนินกิจกรรมบริการวิชาการสู่ชุมชนผ่านโครงการแบ่งปัน ทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดองค์กรสู่โรงเรียน มาแล้วเป็นเวลา 4 ปี ในแต่ละปีมีรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย เพิ่มขึ้นทุกปี เพื่อเป็นแรงผลักดันให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสนใจการอ่านมากขึ้น งานวิจัยหลายชิ้นชี้ให้เห็นว่า เด็กไทยยุคสมัยใหม่สนใจอ่านหนังสือน้อยลง ซึ่งเกิดจากปัญหาหลายอย่าง อีกทั้งปัจจุบันนี้โลกสังคมออนไลน์ แพร่กระจายอย่างรวดเร็ว การค้นหาข้อมูลที่ง่ายและสะดวก ทำให้ข้อมูลที่ไปสู่เด็กนั้น มีทั้งดีและไม่ดี การ คัดเลือกสารสนเทศจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อเด็ก ดังนั้น ครู และบรรณารักษ์ของห้องสมุดจึงจำเป็นต้องเพิ่ม บทบาทของตัวเองให้มากขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหการอ่านของเด็กไทย การสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมส่งเสริม

การอ่าน เป็นการจุดประกายเล็ก ๆ ที่จะกลายเป็นพลังอันยิ่งใหญ่ ให้เด็กสามารถอ่านหนังสือได้คล่องขึ้น กิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ดี จึงควรมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปเรื่อย ๆ เพื่อช่วยกระตุ้นให้เด็กสนใจการอ่าน การดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในรูปแบบเดียวไม่ช่วยให้เด็กอยากอ่านหนังสือเพิ่มขึ้น แต่การเพิ่มความสนใจการอ่านรูปแบบใหม่ ที่แต่งแต้มสีสันจากตัวบุคคล ผ่านหนังสือมนุษย์ จึงเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งที่คงรักษาความใกล้ชิดกับผู้อ่าน ช่วยให้กิจกรรมส่งเสริมการอ่านได้รับความนิยม ซึ่งเป็นเรื่องแปลกใหม่สำหรับเด็ก ๆ ที่เขาสามารถพูดคุย ซักถามได้ ทำให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น

References

- Maykin Likitboonyalit. (2017). Sharing Knowledge Is Power. Retrieved Feb 25, 2017, from <http://www.libraryhub.in.th/2010/12/06/sharing-knowledge-is-power/> [In Thai]
- Srirat Jerngklinchan. (1993). Kan An Lae Kan Sang Nisai RakKan An. Bangkok: Thai Watana Panich. [In Thai]